

7 בינואר 2022

לכבוד
שר המשפטים - גדעון סער
חברי ועדת השרים לענייני חקיקה

שלום רב,

הנדון: נייר עמדה לקראת דיון שיתקיים ביום 9.1.2022 בוועדת השרים לחקיקה בנושא הצעת חוק בדבר חובת שימוש במצלמות גוף בעת הפגנה פ/731

אני פונה אליכם בבקשה לתמוך בהצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה (חובת שימוש במצלמות גוף בעת הפגנה), התשפ"א 2021 שהונחה על ידי סגן יו"ר הכנסת ח"כ אחמד טיבי וחה"כ אוסאמה סעדי. (פ/731).

'מכון זולת לשוויון וזכויות אדם' עוסק בהרחבת ההגנות במדינת ישראל על חופש המחאה כך שיתאימו לסטנדרטים המקובלים במשטרים דמוקרטיים. 'מכון זולת' בדק ומצא שחופש המחאה בישראל נפגע הן בשל החקיקה מתקופת המנדט הבריטי שדורשת הוצאת רישיון לצורך קיום פעילות מחאה, והן בשל אינספור מקרים בהם שוטרים חרגו מסמכותם והפעילו כוח שלא כדין כלפי מפגינים מכל חלקי האוכלוסייה. לגבי חלק מהמקרים הוגשו תלונות במח"ש, לגבי חלקם הוגשו תביעות נזיקיות, חלקם זכו לסיקור תקשורתי וחלקם אף נידונו בוועדת הפנים של הכנסת.

אנו סבורים שהדרך לצמצום התופעה המצערת של הפעלת כוח שלא כדין על ידי שוטרים כלפי מפגינים, היא הן באמצעות שיפור ההכשרות המקצועיות של השוטרים ושיפור בהירות פקודות ונהלי המשטרה, והן באמצעות חיוב גורף של השוטרים לשאת ולהפעיל מצלמות גוף במהלך הפגנות.

למרות שבשנים האחרונות סוגיית מצלמות הגוף הועלתה שוב ושוב על ידי ארגוני זכויות האדם, בתקשורת ובדיונים בכנסת, ואף שברור שהמשטרה תרוויח מחובת נשיאה והפעלה של מצלמות גוף במהלך הפגנות, שכן הדבר עשוי להרתיע מראש שוטרים מלחרוג מסמכותם וגם עשוי למנוע תלונות שזוא כלפי שוטרים (ובהתאם להגן על שוטרים מפני הליכי שווא) – בפועל, המשטרה חוזרת ומערימה קשיים על קידום הפתרון הטכנולוגי הפשוט הזה.

למרות "פיילוט" שנמשך מספר שנים והבטחות חוזרות של המשטרה שיחולקו מצלמות גוף לשוטרים, החל מיום 29.8.2021 ישנו בתוקף נוהל מצלמות גוף (מס' 220.003.16), אשר הוראותיו "מחוררות" לחלוטין, משאירות שיקול דעת נרחב מדי לשוטרים מתי לפתוח ולסגור את המצלמות, ואף מגבילות באופן דרקוני את גישת הציבור והעיתונאים לתייעוד שצולם¹. כך למשך, הנוהל אינו קובע חובת הפעלה של המצלמה בכל משך ההפגנה או האירוע אלא כאשר שוטר יפעיל "סמכות אכיפה כלפי אדם מסוים כגון מעצר, עיכוב או שימוש בכח לצורך הרחקת האדם מהמקום". דבר שיאפשר לשוטרים "לשכוח" להפעיל את המצלמה באירועים מהירים או קצרים או דחופים. הנוהל מסדיר את "שכיחת" פתיחת המצלמה וקובע כי "בנסיבות שבהן נבצר מהשוטר להפעיל את המצלמה טרם הפעלת הסמכות" כגון "דחיפות ההתערבות באירוע גוברת על הצורך להפעיל את המצלמה" יהיה מותר שהשוטר יפעיל את המצלמה "בהקדם האפשרי בחלוף הנסיבות שמנעו את הפעלת המצלמה". בנוגע לגישת הציבור והעיתונאים לצילומים, בעוד שלגביהם נקבעו מגבלות כגון "מניעה חקירתית", שוטר יכול לבקש את

¹ https://www.police.gov.il/menifa/90.220.003.16_3.pdf

הצילומים שצולמו על ידו "לצורך התגוננות בתביעה אזרחית ו/או לצורך הגשת תביעה אזרחית בגין שיימינג".

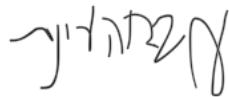
הצעת החוק מנסה לסיים את הסחבת האינסופית בקליטת המשטרה את מצלמות הגוף, ולסתום את החורים בנהלי המשטרה אשר מאפשרים לה להמשיך ולהימנע מלתעד את התנהלות השוטרים בהפגנות, ולהסתיר בקלות יתרה את התיעוד מהציבור והעיתונות. יודגש כי ההצעה עוסקת בסיטואציה של הפגנות בלבד, כלומר באירועים המתרחשים במרחב הציבורי ולכן החשש מפגיעה בפרטיות שעלולה להיגרם אם התיעוד ייחשף לציבור פחותה מאשר למשל במקרים בהם שוטרים מבצעים חיפושים בבתי פרטיים.

ההצעה קובעת דברים שאמורים להיות מובנים מאליהם בשנת 2022 – חובה גורפת על שוטר הממלא את תפקידו בעת הפגנה להשתמש במצלמת גוף, קובעת את החובה לשמור את התיעוד שצולם, ואת חובת נגישותו לציבור ככל שאינו פוגע בפרטיות המצולם. כדי לתמרץ שימוש נרחב במצלמות גוף, מוצע כי נטל הבאת הראיה במקרים של תלונות נגד שוטרים בעת קיום הפגנות ואסיפות יהיה על המשטרה.

בברכה,

עינת עובדיה

מנכ"לית מכון זולת - לשוויון וזכויות אדם

ייעוץ משפטי וחקיקה: עו"ד איתי מק